

Dr. Hullám István

(Budapest, 1948)

A védés időpontja: 2005

PhD-értekezés címe: **Az extrém megterhelések mentális következményeinek multifaktoriális vizsgálata és elemzése: az eredmények alkalmazhatósága az alkalmasságot és beválást vizsgáló szakértői rendszerek fejlesztésében.**

Tudományos vezető: dr. *Fűrész József* o. ezredes, a hadtudomány (orvostudomány) kandidátusa.

Tudományos eredmények:

1. A pszichodiagnosztika legkülönbözőbb módszereit ötvöző eszköz- és módszeregyüttes adaptív alkalmazását a fegyveres erők és testületek személyi kiválasztásában, illetve az extrém megterheléssel járó helyzetek sikeres kezelésében szerepet játszó pszichés és szomatikus változók együttes vizsgálatában.
2. Adott jellemzőkkel azonosítható extrém helyzetek sikeres megoldását befolyásoló paraméter együttesek kísérleti azonosítását széles körben alkalmazott tesztek (P:I.S.I., Coping) paramétereiből.

Hivatalos bírálók:

dr. *Bolgár Judit* nyá. mk. ezredes, a hadtudomány kandidátusa,

dr. *Sipos Kornél*, az orvostudomány kandidátusa.

Bírálóbizottság:

Elnök: dr. *Solymosi József* nyá. mk. ezredes, a hadtudomány kandidátusa.

Titkár: dr. *Ribárszky István* alezredes, PhD (hadtudomány).

Tagok: dr. *Halmy László* nyá. r. o. dandártábornok, az orvostudomány doktora

dr. *Svéd László* o. vezérőrnagy., PhD (hadtudomány)

dr. *Huszár András* r. o. ezredes, PhD (hadtudomány)

PhD-értekezés tartalma:

Bevezetés

I. A fegyveres testületek személykiválasztásának pszichológiai aspektusai

1. A személykiválasztás jelenlegi rendszerének alapvető elemei a Magyar Honvédségnél

1.1. Orvos-egészségügyi vizsgálatok

1.2. Fittség vizsgálat

1.3. Pszichikai funkciók vizsgálata

1.3.1. A személyiség vizsgálata

1.3.2. Értelmi szint mérése

1.3.3. Szenzomotoros teljesítmény

1.3.4. Percepció teljesítmény

2. A BM fegyveres testületeiben alkalmazott követelmények és vizsgáló módszerek, a személyiség tényezők és képességek vonatkozásában

2.1. A személyiségjellemzők területén

2.2. A képességek területén

3. A személykiválasztásban jelenleg nem vizsgált fontos pszichológiai tényezők

3.1 Coping funkciók

3.1.1. Magatartásszabályozás és coping (megküzdés)

3.1.2. A magatartásszabályozás neurofiziológiai vonatkozásai

3.1.3. A coping válaszok kapcsolata a személyiségjellemzőkkel

3.1.4. A sikeres megküzdés és a stresszkezelés személyiségforrásai

3.2. Egyszerű és komplex memória funkciók vizsgálata késleltetett és szituatív módszerrel

3.2.1. Késleltetett memória vizsgálat

3.2.2. Komplex – szituatív memória próba

3.3. Hangulati beállítódás és érzelmi állapot változásai feladat-végrehajtás során

4. Fokozott fizikai és pszichés terhelés és a szélsőséges környezeti tényezők hatása a katona élettani és pszichés funkcióira

- 4.1. Az extrém terhelés hatásai az élettani és pszichikai funkciókra
 - 4.2. Éghajlati behatások
 - 4.2.1. A forró környezet (mint stresszor) hatásai a pszichikai teljesítményre
 - 4.2.2. Irregularis napszaki ritmus hatása
- II. A kutatás során tanulmányozott populációk és a vizsgálatokban alkalmazott módszerek
1. Vizsgált populáció
 - 1.1. Katonai főiskolások
 - 1.2. Belügyi fegyveres testületi és más speciális feladatokat ellátó személyi állomány
 - 1.3. Polgári főiskolás hallgatók
 2. Stresszor modellek
 - 2.1. „Túlélő tábor” vizsgálat
 - 2.2. „Situációs ház” (extrém stressz) vizsgálat
 - 2.2.1. Csoportok kialakítása
 - 2.2.2. A kísérleti helyzet leírása
 3. Orvos-egészségügyi vizsgálatok
 4. Fittség vizsgálat
 - 4.1. Vita maxima vizsgálat futószőnyegen
 5. Pszichológiai vizsgálatok
 - 5.1. Teljesítmény vizsgálatok
 - 5.1.1. Figyelemképesség vizsgálat (AAT–1 műszer)
 - 5.1.2. Mozaikpróba (MAWI részpróba)
 - 5.1.3. Fegyver szét- és összeszerelése teszt normaidőre
 - 5.2. Személyiség vizsgálatok
 - 5.2.1. S-CPI (Kalifornia Pszichológiai Kérdőív rövidített változata) személyiségteszt
 - 5.2.2. PISI (Psychological Immune System Inventory) teszt
 - 5.2.3. Hobfoll-féle Coping (megküzdés teszt)
 - 5.2.4. Kis – Lüscher (projektív teszt)
 6. Egyéb célzott vagy specifikus vizsgálatok
 - 6.1. Befejezetlen mondatok – félprojektív kérdőív
 - 6.2. Strukturált interjú /Starthelyzetben és célba érést követően/ (félprojektív kérdőív)
 - 6.3. Szövegmemória és memória próba (késleltetett emlékezetvizsgálat)
 - 6.4. Memória vizsgálat komplex élményszituációban (fogságba esés, fogolytábor)
 7. Pszichológiai vizsgálatok értékelési módszertana
 8. Statisztikai elemzés
- III. Eredmények és értékelés
1. Fokozott terhelés hatása a katonai tevékenység szempontjából fontos pszichikai tényezőkre
 - 1.1. Akut pszichikai stressz hatása a rövid távú memóriára
 - 1.2. Tartós, fokozott terhelés hatása
 - 1.2.1. Komplex kognitív, mikromanipulációs és térorientációs teljesítmények
 - 1.2.2. Figyelmi teljesítmény
 - 1.2.3. Összetett kognitív és mozgáskoordinációs teljesítmények
 - 1.2.4. Memória teljesítmények
 - 1.2.5. Hangulati beállítódás és az érzelmi állapot alakulása a túlélő kiképzés előtt és után
 2. A fizikai fittségnek szerepe, a katonai teljesítmény szempontjából fontos pszichés működések integritásának megőrzésében
 - 2.1. Élettani paraméterek változásai
 - 2.2. Komplex kognitív, mikromanipulációs és térorientációs teljesítmények
 - 2.3. Figyelmi teljesítmények
 - 2.4. Összetett kognitív és mozgáskoordinációs teljesítmények
 - 2.5. Memória teljesítmények
 - 2.6. Hangulati beállítódás az átlagos és átlagon belüli fittséget figyelembe véve

3. A coping funkciók és folyamatok szerepe a katonai teljesítmény szempontjából fontos egyes pszichés működések integritásának megőrzésében
 - 3.1. Coping analízis I.
 - 3.1.1. A speciális feladatokat végző hivatásos rendőri állomány körében végzett, a pszichológiai im
 - 3.1.2. A BM Központi Kórház Mentálhigiénés Osztályán hangulatbetegséggel kezelt hivatásos állom
 - 3.1.3. Tiszti iskolás hallgatói állomány
 - 3.2. Coping analízis II.
 - 3.2.1. A Hobfoll - féle Coping, és a Kis-Lüscher tesztekkel, katonai főiskolásoknál nyert adatok ps
 - 3.3. A coping képességekkel összefüggő egyéb tényezők
 4. A feladat végrehajtás, a kognitív kiértékelő rendszer, az affektív tényezők, a coping mechanizmusok kapcsolatának értelmezése folyamatmodellek segítségével
 - 4.1 A feladatmegoldás mentális folyamata, kognitív tényezői, a megküzdéssel kapcsolatos elemei
 - 4.2 A környezeti tényezők (stresszorok) által generált coping folyamatok egyes fázisainak értelmezése
 - 4.3 A környezeti stresszorok által generált mentális folyamatprocesszálas (információkezelés, vezérlés) informatikai szemléletű modellben
 - 4.3.1 A modell funkcionális egységei
 - 4.3.2 Különböző típusú terhelések hatása a mentális folyamatok processzálasára
 - 4.4 Következtetések a bemutatott modellek elemzése alapján
- IV. Az elvégzett kutatómunka összegzése
1. Összefoglaló
 2. Tudományos eredmények
 3. Az értekezés eredményeinek felhasználhatósága, javaslatok
 4. Köszönetnyilvánítás
 - Irodalomjegyzék
 - Publikációs jegyzék
 - Tudományos előadások jegyzéke